

VEM ÄR JESUS?

HUR KAN VI VETA NÅGOT OM JESUS?

Jesus skrev ingenting själv. Först några decennier efter hans död - när ögonvittnena inte längre kunde berätta - skrev man ner det man visste. Deras berättelser har vi nu samlade i bibelns andra del, Nya testamentet. Materialet man skrev på var lättförgängligt, vilket betydde att man ständigt måste skriva om skrifterna på nytt, för hand. Hur kan vi då veta något säkert om Jesus?

EVANGELISTERNA

De fyra första böckerna i Bibeln handlar direkt om Jesu liv. De kallas evangelier. "Evangelium" betyder "gott, glatt budskap". Vill man läsa om Jesus i Bibeln, skall man alltså börja här. Evangelisterna är fyra:

MATTEUS skrev framför allt för judar. Han ville visa hur Jesus uppfyller gamla testamentets profetior och är den utlovade Messias. Matteus var enligt fornkyrkan Jesus lärjunge Matteus (som också kallas Levi).

MARKUS är det kortaste och troligen äldsta evangeliet. Det börjar mäktigt: *"Här börjar glädjebudet om Jesus Kristus, Guds Son."* Markus fokuserar mera på handlingen än läran. Jesu under blir bekräftelse på att Jesus är Messias. Samtidigt betonar Markus att Jesus är Guds lidande tjänare, som måste dö för vår skull.

Markus var enligt fornkyrkan Paulus medarbetare och tolk åt Petrus.

LUKAS har skrivit två böcker i Nya testamentet: först boken om Jesu liv, och sedan boken om vad som hände direkt efter Jesus. Den heter "Apostlagärningarna". Båda böckerna skriver han till en Theofilos, "för att du skall förstå att de upplysningar du har fått är tillförlitliga". Lukas berättar mycket om händelserna runt Jesu födelse. Han betonar särskilt Jesu omsorg om de förlorade, föraktade, fattiga och sjuka.

Lukas var enligt fornkyrkan läkare och en av Paulus medarbetare.

JOHANNES evangelium skrevs förmodligen sist. Johannes är teologen, som för fram de riktigt djupa tankarna om Jesus. Också hans inledning är magnifik: *"I begynnelsen fanns Ordet (=Jesus), och Ordet fanns hos Gud och Ordet var Gud ... Och Ordet blev människa..."*. Han säger sig skriva *"för att ni skall tro att Jesus är Messias, Guds Son, och för att ni genom att tro skall ha liv i hans namn"*

Från slutet av 100-talet har evangeliet kopplats samman med Jesus lärjunge Johannes.

PAULUS OCH JESU LÄRJUNGAR

Vi kan också räkna med direktinformation från Jesu lärjungar, samt Paulus, samtida med Jesus.

PAULUS var en from jude, jämnårig med Jesus. Han var från Tarsus i sydöstra Turkiet, studerade i Jerusalem och var övertygad om att Jesu uppståndelse var lögn. Han började därför hårdhänt förfölja de första kristna. På väg till Damaskus i ett sådant uppdrag fick han själv möta den uppståndne Jesus i en syn som var så verklig att Paulus blev fysiskt blind en tid. Ganska snart tog han kontakt med Jesu egna

lärjungar, och måste ha fått ögonvittnesskildringar direkt från dem. Paulus skriver de tidigast nedtecknade böckerna i Nya testamentet, mindre än 20 år efter Jesu uppståndelse.

Den tidiga kyrkan menar också, att breven av t ex PETRUS och JOHANNES är skrivna av Jesu egna lärjungar

SAMTIDA ICKE-KRISTNA HISTORIKER

Också från icke-kristna historiker har vi uppgifter om Jesus:

Den romerske historieskrivaren TACITUS (55-120 e Kr) nämner de kristna, som härstammar från en *"Chrestus som prokuratorn Pontius Pilatus låtit avrätta..."*

Hans kollega SUETONIUS (75-160 e Kr) nämner att kejsar Claudius *"från Rom jagade judarna, som under anstiftan av en Chrestus ständigt vållade oro"*.

Den kände judiske historieskrivaren JOSEFOS berättar c:a år 90 om avrättningen av Jesu broder Jakob. Josefos skriver: *"broder till Jesus, den så kallade Kristus"*, liksom han har en del annat att berätta om Jesus.

KAN VI LITA PÅ HANDSKRIFTERNA?

Jesus skrev ingenting själv. Det tog nästan en generation innan de nytestamentliga skrifterna i vår bibel skrevs ner. Materialet man skrev på (skinn, papyrus) var ganska obeständigt. Därför fick man skriva om för hand, gång på gång. Så också med Nya testamentet. Kan vi då lita på att handskrifterna inte förvanskats under resans gång?

ETT SCHEMA, SOM SÄGER MYCKET

En forskare, J.F.BRUCE, har jämfört handskriftsmaterialet från nya testamentet med antikens i övrigt mest kända historieböcker. Han har undersökt dels hur lång tid det gått mellan händelserna och den tidigaste bevarade handskriften, dels hur många handskrifter det finns. Resultat blev följande:

Trovärdiga dokument

<u>Skrift</u>	<u>Skrevs c:a</u>	<u>Äldsta exemplar</u>	<u>Tidsintervall</u>	<u>Antal kopior</u>
Herodotos	488-428 f Kr	900 e Kr	1300 år	8
Platon	427-347 f Kr	900 e Kr	1200 år	7
Thucydides	460-400 f kr	900 e Kr	1300 år	8
Tacitus	100 e Kr	1100 e Kr	1000 år	20
Caesars galliska krig	58-50 f Kr	900 e Kr	950 år	9-10
Livys romerska historia	59 f Kr - 50 e Kr	900 e Kr	900 år	20
Homer, Iliaden	900 f Kr	400 f Kr	500 år	643
Nya testamentet	40-100 e Kr	130 e Kr	300 år	5.000 på grekiska 1.000 på latin 9.300 på andra språk

De äldst bevarade handskrifterna om Jesu liv ligger alltså väldigt mycket närmare det ursprungliga nedtecknande än övriga historiska och erkända böcker från den tiden. Och handskrifterna

finns alltså bevarade i så mycket större antal. Sannolikheten för någon avgörande förändring under resans gång måste alltså vara oerhört liten!

VAD SÄGER NUTIDA FORSKARE?

Det fanns en tid då man menade att vi med säkerhet inte kunde veta så mycket om den historiska verkligheten bakom Nya testamentets skrifter. Men där håller forskningen på att ändra sig.

TEOLOGER

Benedikt XI - om de skriftlösa åren: Har inte den anonyma generationen direkt efter Jesus hittat på det mesta?

Den avgångne påven Benedikt XVI - Joseph Ratzinger - tar upp frågan i sin bok "Jesus från Nasaret". Här är ett utdrag:

Bara om det verkligen har skett något ovanligt, om Jesu gestalt och ord radikalt har överskridit genomsnittet av alla människors förhoppningar och förväntningar, bara då kan man förklara varför han korsfästes och den enorma verkan han haft och fortfarande har.

Redan omkring 20 år efter Jesu död finner vi i Filipperbrevets stora Kristushymn (Fil 2.:6—1 i) en fullt utvecklad kristologi, i vilken det om Jesus sägs att han var jämlik Gud, men att han avstod från allt, blev en människa, ödmjukade sig och var lydig ända till döden på korset, samt att han nu skall äras och tillbes i hela världsalltet. Detta var det enda sätt som anstod Jesus och som Gud hade förkunnat hos profeten Jesaja (Jes 45:23).

Den kritiska forskningen ställer med rätta frågan: Vad hände under de 20 åren efter Jesu korsfästelse? Hur kom man fram till denna kristologi? Det som anonyma församlingar åstadkom, vilkas talesmän man försöker finna, förklarar i själva verket ingenting. Hur kunde obekanta kollektiva storheter vara så fyllda av skaparkraft? Hur kunde de äga en så stark övertygelsekraft och genomdriva sina åsikter? Är det inte också ur historisk synvinkel mycket mera logiskt att det stora sker i själva början och att Jesu gestalt i själva verket sprängde alla kategorier, som man dittills hade förfogat över och som alltså bara kunde förstås utifrån Guds hemlighet? ... om man utifrån denna trosövertygelse läser texterna med hjälp av den historiska metoden och deras inre öppenhet för det som är större, då öppnar de sig, och de visar en väg och en gestalt som är trovärdig.

Bengt Holmberg - om uppståndelsens historicitet

BENGT HOLMBERG har varit professor i nya testamentet exegetik - tolkningen av de ursprungliga texterna. Han har skrivit boken "Människa och mer - Jesus i forskningens ljus". Han ställer frågan: Är Jesu uppståndelse rimligt belagd för en historiker? Här kommer ett utdrag:

Det är vad som händer under de max 36 timmarna mellan de två portalfakta (att Jesus dog och begravdes, och att graven är tom) som är

obegripligt och ogenomträngligt för historisk forskning. Man kan säga så mycket som att något händer, i vår värld, eftersom orsakslagen inte är bruten. Någonting har orsakat gravens tomhet, och det är vår uppgift som historiker att framställa och pröva och värdera olika hypoteser om vad detta något var.

Man kan tänka sig den historiska processen som en väg vilken passerar genom en 36 timmar lång tunnel och under den passagen inte kan ses utifrån. I detta rum som historisk forskning inte kan se in i äger uppståndelsen rum. Bilden kompletteras, när vi inser att händelseräckan inne i detta osynliga rum också tar en annan riktning än den förväntade. Normalt skulle vi fått se jesusrörelsen som andra messianska rörelser slockna ut i ett besviket återvändande till vardagen, men något händer som styr skeendet i en annan riktning: lärjungarna blir förvissade om att Jesus lever och är med dem och vågar tala om detta »i lejonets kula», dvs, inför fientliga myndigheter i Jerusalem, centrum för den makt som nyss utlämnat Jesus till avrättning. Någonting häpnadsväckande hände i det där oåtkomliga rummet som också var verkligt, eftersom det påverkar de följande orsakskedjorna på ett markant sätt. (sid 155) ---

Jag vill hävda att dessa tre fakta - att Jesus dog, att graven var tom på tredje dagen, att flera människor säger sig ha träffat Jesus levande igen - förklaras enklast och bäst om uppståndelsen ägt rum. Uppståndelsens att är historiskt nödvändigt, medan uppståndelsens hur alltid kommer att vara oåtkomligt. (sid 159)